

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 9.2.2021.
JOIN(2021) 2 final

**KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Atjaunota partnerība ar dienvidu kaimiņreģionu

Jauna programma Vidusjūras reģionam

{SWD(2021) 23 final}

Ievads

Pirms 25 gadiem Eiropas Savienība un Vidusjūras dienvidu reģiona partneri¹ apņēma pārveidot Vidusjūras baseinu par dialoga, apmaiņas un sadarbības zonu, garantējot mieru, stabilitāti un labklājību. Barcelonas deklarācijas 25. gadadiena mums atgādina, ka **stiprināta Vidusjūras reģiona valstu partnerība joprojām Eiropas Savienībai ir stratēģisks mērķis**, jo problēmas reģionā joprojām pastāv, un tās ir jārisina kopīgi, jo īpaši desmit gadus pēc Arābu pavasara. Rīkojoties kopīgi, atzīstot mūsu arvien pieaugošo savstarpējo atkarību un sadarbojoties partnerības garā, mēs kopējos izaicinājumus pārvērtīsim iespējās, mūsu kopējās interesēs.

Šim nolūkam un saskaņā ar Eiropas kaimiņattiecību politiku, pirmo reizi izmantojot visu ES instrumentu klāstu un nebijušās iespējas, ko sniedz zaļā un digitālā pārkārtošanās, **šajā kopīgajā paziņojumā tiek ierosināta jauna, vērienīga un inovatīva *Vidusjūras reģiona programma***, lai atsāktu mūsu sadarbību un realizētu mūsu kopīgā reģiona neizmantoto potenciālu. **Atveseļošana pēc Covid-19 pandēmijas ir reta iespēja Eiropai un Vidusjūras reģionam** strādāt pie kopīgas un uz iedzīvotājiem vērstas programmas un darbībām tās īstenošanai.

Vidusjūras dienvidu reģions saskaras ar pārvaldības, sociālekonomiskām, klimata, vides un drošības problēmām, un daudzu šo problēmu pamatā ir globālas tendences, tāpēc nepieciešama ES un dienvidu kaimiņreģiona partneru kopīga rīcība. Ilgstoši konflikti turpina radīt briesmīgas cilvēku ciešanas, izraisa liela skaita iedzīvotāju piespiedu pārvietošanu, smagi ietekmē veselu sabiedrību ekonomiskās un sociālās perspektīvas, jo īpaši valstīs, kas devušas patvērumu liela bēgļu skaitam, un pastiprina ģeopolitisko konkurenci un ārēju iejaukšanos. Pārāk daudz cilvēku riskē ar savu dzīvību, mēģinot neatbilstīgi iekļūt ES, tādējādi veicinot nežēlīgu, noziedzīgu un vietējās kopienas destabilizējošu kontrabandas nozari. Terorisma, organizētās noziedzības un korupcijas draudi joprojām veicina nestabilitāti un apslāpē labklājību. Ekonomiskā izaugsme dienvidu kaimiņreģionā ir atpalikusi no demogrāfiskās izaugsmes². Šajā reģionā ir viens no zemākajiem reģionālās ekonomiskās integrācijas līmeņiem pasaulē³. Dabas resursu neilgtspējīga izmantošana un klimata pārmaiņas⁴ apdraud piekļuvi ūdenim, pārtikai un enerģijai, paātrina pārtuksnešanos un bioloģiskās daudzveidības zudumu, kā arī apdraud dzīvi un iztiku. Joprojām pastāv ievērojama ekonomiskā un dzimumu nevienlīdzība, un valdībām ir grūtības īstenot mūsdienu jauniešu vēlmes.

¹ Alžīrija, Ēģipte, Izraēla, Jordānija, Libāna, Lībija, Maroka, Palestīna, Sīrija, Tunisija. Apzīmējums "Palestīna" nav uzskatāms par Palestīnas valsts atzīšanu, un tas neskar dalībvalstu individuālo nostāju šajā jautājumā.

² Vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par vienu astotdaļu no ES 2020. gada vidējā līmeņa (*Statistics on European Neighbourhood Policy countries 2020 Edition, Eurostat*).

³ Reģiona iekšējā tirdzniecība, kurā valstu eksports uz reģionu ir vien 5,9 %, veido niecīgu daļu no valstu kopējā tirdzniecības apjoma — <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>

⁴ Kā norādīts Vidusjūras reģiona ekspertu ziņojumā par klimata un vides pārmaiņām, kas ir pirmais Vidusjūras reģiona novērtējuma ziņojums, reģions uzsilst par 20 % ātrāk nekā pārējā pasaule.

Šo problēmu risināšanas steidzamību vēl vairāk saasina Covid-19 pandēmija, kas ir spilgti parādījusi kopīgās vājās vietas un mūsu savstarpējo atkarību. **Jaunā programma Vidusjūras reģionam** ietver jaunas jomas un sadarbības veidus, kas noteikti krīzes laikā. Jaunā Vidusjūras reģiona programma sniedz iespējas veidot jaunas partnerības attiecībā uz zaļās un digitālās pārkārtošanās stratēģiskajām prioritātēm, un tās pamatā ir pārliecība, ka ilgtspējīgu labklājību un noturību var izveidot vienīgi ciešā partnerībā visā Vidusjūras reģionā. Mūsu partnerība būs balstīta uz kopīgām vērtībām un dialogu, un mūsu kopīgās sociālekonomiskās un politiskās programmas īstenošanas progresu, arī attiecībā uz reformām tādās jomās kā pārvaldība un tiesiskums, un makroekonomikas stabilitāte un uzņēmējdarbības vide. **Jaunās programmas mērķis ir zaļa, digitāla, noturīga un taisnīga atveseļošana saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam⁵, Parīzes nolīgumu un Eiropas zaļo kursu⁶.**

Šajā paziņojumā ir noteikts mērķis turpmākajos gados izveidot taisnīgākas, labklājīgākas un iekļaujošas sabiedrības, kas sniedz priekšrocības iedzīvotājiem, jo īpaši jauniešiem.

Lai izmantotu šo impulsu, šajā kopīgajā paziņojumā ir piedāvāti šādi **galvenie virzieni mūsu partnerībai**:

- **“Ekonomikas un investīciju plāns dienvidu kaimiņvalstīm”** palīdzēs **sekmēt ilgtermiņa sociālekonomisko atveseļošanu**, veicinās ilgtspējīgu attīstību, risinās reģiona strukturālās nelīdzsvarotības problēmas **un izmantos reģiona ekonomisko potenciālu**. Plāns ietver konkrētas pamatiniciatīvas prioritārās nozarēs. Tā mērķis ir palielināt reģiona pievilcību ieguldītāju acīs. Mēs centīsimies stratēģiski iesaistīt starptautiskās finanšu iestādes (SFI), jo īpaši Eiropas Investīciju banku (EIB) un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB), Pasaules Banku, Starptautisko Valūtas fondu, kā arī reģiona un privātā sektora bankas. Lai šīs iniciatīvas izdotos, būtiska ir atkārtota apņemšanās īstenot un atbalstīt iekļaujošas sociālekonomiskās reformas, jo īpaši attiecībā uz uzņēmējdarbības vidi, ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi un uz stabilitāti orientētu makroekonomikas politiku, kuras pamatā ir ilgtermiņa stratēģija.

Ekonomikas un investīciju plāns ir orientējošs un papildināms dokuments, un tas var attīstīties atkarībā no progresa, kas panākts politikas un politisko jautājumu jomā, kā arī divpusējās attiecībās starp partnervalstīm. Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam atkarībā no attiecīgo juridisko pamatu stāšanās spēkā nākamajā daudzgadu finanšu shēmā un neizdarot pāragrus secinājumus par plānošanas procesa rezultātu, Komisija ierosina mobilizēt līdz **7 miljardiem EUR** saskaņā ar Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (NDICI)⁷. Šis atbalsts ietver finansējumu EFIA+ garantijām un finansējuma apvienošanu Kaimiņattiecību politikas investīciju platformā, kas dienvidu

⁵ ANO Rezolūcija Nr. 70/1 “Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”.

⁶ “Eiropas zaļais kurss” (COM(2019) 640)

⁷ Tas ir atkarīgs no priekšlikuma regulai, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu, galīgās pieņemšanas.

kaimiņreģionā varētu palīdzēt mobilizēt privātos un publiskos ieguldījumus līdz **30 miljardu EUR** apmērā.

- **Spēku apvienošana, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām, samazinātu kaitīgas emisijas, izmantotu resursus ilgtspējīgi un paātrinātu zaļo pārkārtošanos.** Mums ir jāgatavojas ilgtermiņa scenārijiem, kuros jauni mazoglekļa energoresursi pakāpeniski aizstāj fosilos kurināmos. Tādēļ Komisija partnervalstīm ierosinās visaptverošas iniciatīvas, kas veicina klimatneitrālus, mazoglekļa un atjaunojamus energoresursus, pamatojoties uz Eiropas zaļā kursa pamatelementiem, piemēram, Ūdeņraža stratēģiju⁸. Prioritāte būs ieguldījumu veicināšana energoefektivitātē un atjaunojamajos energoresursos, kā arī jauns uzsvars uz tīra ūdeņraža ražošanu, tai skaitā ar atbilstīgiem regulatīviem un finanšu stimuliem un elektroenerģijas tirgu un tīklu reģionālu integrāciju. Tas veicinās mūsu Vidusjūras reģiona sabiedrisko ieguvumu saglabāšanu visu iedzīvotāju labā. Turklāt mēs saviem partneriem palīdzēsim uzlabot to klimatnoturību, konkrēti pastiprinot mūsu rīcību attiecībā uz pielāgošanos būtiskās neaizsargātās nozarēs, piemēram, lauksaimniecības un ūdensapgādes nozarē.
- **Atkārtota apņemšanās ievērot tiesiskumu, cilvēktiesības un pamattiesības, vienlīdzību, demokrātiju un labu pārvaldību** kā stabilas, taisnīgas, iekļaujošas un pārtikušas sabiedrības pamatu, ievērojot daudzveidību un iecietību. Cilvēktiesību, ieskaitot sociālās un darba tiesības, dzimumu līdztiesības un bērna tiesību ievērošana vairo iedzīvotāju uzticēšanos. Tiesiskums un spēcīgas iestādes, kas aizstāv tiesības un cīnās pret nevienlīdzību, veicina tautas un ekonomikas attīstību, sekmējot drošu un paredzamu uzņēmējdarbības vidi, palīdz piesaistīt ārvalstu tiešos ieguldījumus, palielina ekonomikas noturību un apkaro nabadzību un nevienlīdzību. Šo apņemšanos vēl vairāk stiprina demokrātiska pārvaldība un atsaucīgas valsts sistēmas, atbildīgas iestādes un korupcijas apkarošana. Neiecietības, rasisma, homofobijas, antisemitisma, pret musulmaņiem vērsta naida un citu ksenofobijas izpausmju apkarošanai, kā arī minoritāšu aizsardzībai joprojām jābūt kopīgai prioritātei visā reģionā. Īpaša uzmanība tiks pievērsta sieviešu nozīmes veicināšanai sabiedrībā un ekonomikā.
- **Kopīga piespiedu pārvietošanas un neatbilstīgas migrācijas problēmu risināšana un efektīva un lietderīga likumīgās migrācijas priekšrocību izmantošana, darbojoties ar visaptverošu, pielāgotu un abpusēji izdevīgu partnerību starpniecību, aizsargājot migrantu un bēgļu tiesības saskaņā ar jauno Eiropas Imigrācijas un patvēruma paktu⁹.** Tas ir izšķiroši Eiropai un Vidusjūras dienvidu reģionam, kur migrācijas plūsmu ietekmi izjūt gan uzņemošās sabiedrības, gan tranzīta valstis. Ekonomikas un investīciju plāna uzlabotās iespējas un radītās darbvietas, īpaši sievietēm un jauniešiem, sekmēs tādu faktoru samazināšanu, kas izraisa neatbilstīgu migrāciju. Ir svarīgi rīkoties kopā kā partneriem.
- **Atjaunota apņemšanās nodrošināt vienotību un solidaritāti starp ES dalībvalstīm, kā arī savstarpēja un kopīga apņemšanās un vienota rīcība ar dienvidu kaimiņreģiona partneriem** ir priekšnosacījumi efektīvai Vidusjūras reģiona programmas īstenošanai. Tas

⁸ “Ūdeņraža stratēģija klimatneitrālai Eiropai” (COM (2020) 301).

⁹ Paziņojums par jaunu Migrācijas un patvēruma paktu, COM(2020) 609.

Īpaši attiecas uz centieniem atrisināt konfliktus un risināt kopīgas drošības problēmas, kā arī uz ekonomisko un nozaru sadarbību. Īpaši svarīga ir ES dalībvalstu pilnīga iesaistīšanās. To diplomātiskie tīkli, ilgstošā sadarbība drošības un attīstības jomā un spēja mobilizēt privāto sektoru būs neaizstājama, sasniedzot šajā paziņojumā noteiktos vērienīgos mērķus. Lai izveidotu tik vienotus centienus, mēs ierosinām ievērojami pastiprināt politisko un politikas dialogu visā Vidusjūras reģionā. Turpināsies centieni uzlabot reģionālo sadarbību ar Savienību Vidusjūrai kā centrālo elementu un atbalstīt apakšreģionālo un starpreģionālo sadarbību, jo sevišķi ar Āfrikas partneriem¹⁰. Turklāt ES būs gatava izpētīt turpmāku reģionālo, apakšreģionālo vai **trīspusējo sadarbību un kopīgas iniciatīvas starp partnervalstīm**, cita starpā ņemot vērā **neseno attiecību normalizēšanos starp Izraēlu un vairākām arābu valstīm**.

Atjaunotā Vidusjūras reģiona partnerība kopā ar Ekonomikas un investīciju plānu ļaus ES un tās dienvidu kaimiņreģiona partneriem risināt daudzās problēmas, ar kurām šodien saskaras mūsu kopīgais reģions.

Jaunajā Vidusjūras reģiona programmā ir paredzēta virkne darbību šādās galvenajās politikas jomās:

- 1) tautas attīstība, laba pārvaldība un tiesiskums;
- 2) noturības stiprināšana, labklājības veidošana un digitālās pārkārtošanās iespēju izmantošana;
- 3) miers un drošība;
- 4) migrācija un mobilitāte;
- 5) zaļā pārkārtošanās: klimatnoturība, enerģētika un vide.

1. Tautas attīstība, laba pārvaldība un tiesiskums

Tautas attīstība

Tautas attīstības pieeja ir mūsu programmas pamatelements. Šīs pieejas mērķis ir uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti ārpus ekonomiskās dimensijas, aizsargāt viņu brīvības un tiesības, nodrošināt viņiem iespējas un veicināt noturīgu un līdzdalīgu sabiedrību.

Veselība

Veselība ir pirmais un galvenais pienācīgas dzīves nosacījums. Covid-19 pandēmija ir radījusi problēmas veselības drošības un veselības aprūpes sistēmām un dziļi ietekmējusi ekonomiku un visu sabiedrību. ES un mūsu partneriem būs jāmacās no Covid-19 krīzes, lai **stiprinātu veselības aprūpes sistēmas un sociālās aizsardzības sistēmas, sagatavotību un reaģēšanas spējas.** ES ir sniegusi un turpinās sniegt ātru un būtisku atbalstu un palīdzību, lai mazinātu krīzes radīto nesamērīgo slogu vismazāk aizsargātajām grupām un riska grupām, ieskaitot jauniešus un sievietes¹¹. **Vakcīnas ir globāls sabiedriskais**

¹⁰ “Visas Āfrikas” pieejas garā un saskaņā ar kopīgo paziņojumu “Ceļā uz visaptverošu stratēģiju ar Āfriku”, (JOIN(2020) 4).

¹¹ Pēc Covid-19 uzliesmojuma no ES budžeta dienvidu kaimiņreģionam tika mobilizēts atbalsta pasākumu kopums vairāk nekā 2,3 miljardu EUR apmērā.

labums, un tieši vakcinācija palīdzēs izbeigt pandēmiju visā pasaulē. ES turpinās atbalstīt mehānismu COVAX, piemēram, tā izveidos humānās palīdzības rezervi, kas ietvers aptuveni 100 miljonus vakcīnas devu. Eiropas komandas garā ES mehānisma COVAX atbalstam līdz šim ir mobilizējusi 853 miljonus EUR un saglabā apņemšanos turpināt atbalstīt COVAX kā globālo iniciatīvu, ar kuru nodrošināt vienlīdzīgu un taisnīgu piekļuvi drošām un efektīvām vakcīnām valstīs ar zemiem un vidējiem ienākumiem. Turklāt, balstoties uz pieredzi, kas gūta saistībā ES Vакcīnu stratēģiju, Komisija ir gatava izveidot ES vакcīnu izdales mehānismu. Šādi tiktu nodrošināta piekļuve vairāk nekā 2,3 miljardiem ES rezervēto devu, īpašu uzmanību pievēršot dienvidu kaimiņreģionam, kā arī Rietumbalkāniem, mūsu austrumu kaimiņreģionam un Āfrikai. Galvenie ieguvēji būtu veselības aprūpes speciālisti, kā arī varētu tikt nodrošinātas humānās palīdzības vajadzības. Šis darbs jāveic saskaņā ar bezatkritumu principu, kas paredz, ka saņēmējvalstīm jābūt pietiekami sagatavotām.

Iespēju nodrošināšana jauniešiem

Mūsu sadarbības pamatā jābūt ieguldījumiem jauniešos un bērnos. Lai sasniegtu Programmas 2030. gadam prioritātes, būtiska ir iespēju nodrošināšana jauniešiem kā pārmaiņu veicinātājiem, jauniešu līdzdalība un iesaistīšana. Mēs ierosinām: i) atbalstīt jauniešu iekļaušanu valsts politikā, ii) palīdzēt mūsu partneriem uzlabot viņu izglītības sistēmu pārvaldību un iii) piešķirt prioritāti priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas strukturālo cēloņu novēršanai, jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu, prasmju neatbilstībai, iespēju trūkumam, jauniešu bezdarbam un intelektuālā darbaspēka emigrācijai. Efektīva koordinācija un partnerības dažādās politikas jomās, arī ar jauniešu organizācijām, ir būtiskas, lai veicinātu kvalitatīvu nodarbinātību, kā arī izglītības un apmācības iespējas. Mums ir jāsadarbojas tiešu personisko kontaktu veicināšanā, kas uzlabos šo sadarbības jomu ar taustāmiem rezultātiem un ieguvumiem it visiem. Izšķiroši svarīgi būs atvērt un atvieglot mūsu dienvidu partneriem piekļuvi ES programmām, kā arī attiecīgajiem Eiropas tīkliem. Šajā kontekstā Vidusjūras dienvidu reģions joprojām būs prioritārs reģions programmas “Erasmus+” ietvarā. Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam programmā “Erasmus+” jauniešiem būs jaunas iespējas palielināt spējas tādās jomās kā **profesionālā izglītība un apmācība, sporta un digitālā izglītība un jaunieši**. ES centīsies labāk izplatīt programmas “Erasmus+” ieguvumus reģionā un veicināt programmas “Radošā Eiropa” īstenošanu, lai pilnvērtīgi izmantotu reģiona jauniešu radošuma potenciālu. Ir jāuzlabo bērnu aizsardzības programmas un psihosociālais atbalsts bērniem, kurus skāris konflikts vai kuri tikuši pārvietoti, īpašu uzmanību pievēršot izglītības un veselības aprūpes pieejamībai.

Laba pārvaldība un tiesiskums

Laba pārvaldība un cilvēktiesību, pamatbrīvību, demokrātijas institūciju un tiesiskuma ievērošana ir ES pamatprincipi, kas ir neatņemama mūsu partnerības daļa kopš Barselonas deklarācijas un ir daļa no mūsu kopīgajām saistībām. Turklāt laba pārvaldība, tiesiskums un cilvēktiesības, ieskaitot sociālās un darba tiesības, sociālais dialogs un vienlīdzīga tiesu iestāžu pieejamība veicina mieru, iekļaujošu labklājību un stabilitāti. Uz tiem pamatojas pienācīgas kvalitātes nodarbinātība, taisnīga un iekļaujoša izaugsme un ilgtspējas veidošana un ieguldījumi ilgtermiņā.

Saskaņā ar paziņojumu “ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam”¹² ES pastiprinās savu iesaisti attiecībā uz partneriem, lai veicinātu cilvēktiesību, tiesiskuma un demokrātisko vērtību ievērošanu. Ir būtiski nodrošināt tiesnešu un prokuroru neatkarību un atbildību, lai valsts iestādes ievērotu likumu, iedzīvotāji varētu izmantot savas tiesības un būtu iespējams cīnīties pret cilvēktiesību pārkāpumiem, korupciju vai organizēto noziedzību. Īstenojot civilās un tiesu administrācijas ilgtspējīgas strukturālās reformas, tiks samazināta nevienlīdzība un veicināta ekonomikas izaugsme. Uz cilvēku un lietotāju vērsta sistēmu un pakalpojumu digitalizācija palielinās valsts darbības efektivitāti un vairošanos uzticēšanos iestādēm. Interneta pārvaldība un sociālo mediju darbības pamatā ir jābūt demokrātijas principiem. ES turpinās sadarboties ar partnervalstīm, lai nodrošinātu pamattiesību uz **privātumu un datu aizsardzību** augsta līmeņa aizsardzību, un veicinās turpmāku saskaņošanu ar ES un starptautiskajiem datu aizsardzības standartiem, veicinot komerciālu informācijas apmaiņu un sadarbību tiesībaizsardzības jomā.

NDICI paredzētā uz stimuliem balstītā pieeja¹³ kaimiņreģionam nodrošinās papildu finansiālu atbalstu tām valstīm, kuras izrāda stingru apņemšanos īstenot reformas tādās jomās kā pārvaldība un tiesiskums. Atbalsta apmērs tiks pielāgots tam, cik lielā mērā katrs partneris ievēro saistības un īsteno kopējās vērtības, un reformu progresam, jo sevišķi pārvaldības un tiesiskuma jomās.

Lai aizsargātu ES finansiālās intereses, dienvidu partneriem ir obligāti jānodrošina, ka krāpšana, korupcija, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un piesavināšanās tiek apkarota ar efektīviem, atturošiem un samērīgiem kriminālsodiem, kā arī efektīvu un produktīvu sadarbību ar Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai. Dienvidu partneriem, kas ir puses starptautiskos nolīgumos par savstarpēju tiesisko palīdzību, būtu jāpieņem Eiropas Prokuratūra (*EPPO*) kā to ES dalībvalstu kompetentā iestāde, kuras piedalās *EPPO*, lai īstenotu minētos nolīgumus¹⁴.

ES veicinās tiesiskuma kultūru, cieši iesaistot pilsonisko sabiedrību un uzņēmēju aprindas. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un sociālo partneru organizācijas joprojām ir ļoti nozīmīgi sarunu partneri ES sadarbības veidošanā un uzraudzībā. ES turpinās atbalstīt konkrētas iniciatīvas, lai stiprinātu pilsoniskās sabiedrības organizācijas un atbalstītu cilvēktiesību aizstāvjus. Dzimumu līdztiesība ir ne vien vispārēji atzītas cilvēktiesības, bet arī obligāts nosacījums labklājībai, ekonomikas izaugsmei, uzplaukumam, labai pārvaldībai, mieram un drošībai; tā ir joma, kurā mums jādara vairāk, cita starpā integrējot dzimumu līdztiesību visās sadarbības programmās un mērķorientētos pasākumos saskaņā ar ES trešo dzimumu līdztiesības rīcības plānu (*GAP*)¹⁵. Mēs veicināsim iniciatīvas, ar kurām aizsargā sieviešu tiesības un viņu līdzdalību sociālekonomiskajā, pilsoniskajā un politiskajā dzīvē.

¹² “ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam”, (*JOIN (2020)5*).

¹³ *NDICI* regula, 17. pants.

¹⁴ Sadarbība starp *EPPO* un dienvidu partneriem būtu arī jāveicina, noslēdzot darba vienošanās.

¹⁵ “ES dzimumu līdztiesības rīcības plāns (*GAP*) III” (*JOIN (2020)17*).

Saskaņā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCPRD*) ES turpinās sadarboties ar mūsu partneriem, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu iespējas pilnvērtīgi izmantot to tiesības.

Rīcības punkti: veicināt cilvēktiesības, tiesiskumu, demokrātiju un labu pārvaldību, dzimumu līdztiesību un iespēju vienlīdzību visiem un atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai

- Turpināt attīstīt attiecīgās tiesību aktu un iestāžu reformas cilvēktiesību un labas pārvaldības jomās.
- Veicināt mūsdienīgas, efektīvas un pārskatatbildīgas valsts iestādes un politiku, ieskaitot vēlēšanu novērošanu un palīdzību, kā arī neatkarīgu tiesu sistēmu, kas nodrošina pakalpojumus visiem cilvēkiem, aizsargā aizdomās turēto tiesības, atbalsta noziegumos cietušos un veicina ieslodzījuma apstākļu uzlabošanu.
- Atbalstīt pasākumus visa veida diskriminācijas novēršanai.¹⁶
- Veicināt starptautiskās sociālās un darba tiesības, kā arī Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) klasificētos starptautiskos darba standartus.
- Atbalstīt sieviešu un jauniešu (tai skaitā bērnu) ekonomisko iespēju palielināšanu, veicinot to aktīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos.
- Veicināt pasākumus pret sievietēm un meitenēm vērstas vardarbības (arī ar konfliktiem saistītas seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības) izskaušanai.
- Nodrošināt pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) spēju palielināšanu, ieskaitot atbalstu digitālās un zaļās pārkārtošanās procesam.
- Atbalstīt modernu datu aizsardzības sistēmu izstrādi, balstoties uz horizontāliem noteikumiem, kuru izpildi nodrošina spēcīgas un neatkarīgas uzraudzības iestādes. Veicināt attiecīgo starptautisko konvenciju ratificēšanu un īstenošanu.

Rīcības punkti: veicināt tautas attīstību, veselību un sadarbību jaunatnes, izglītības, prasmju un kultūras jomā

- Atbalstīt veselības aprūpes sistēmu gatavību un reaģēšanas spējas pandēmijas situācijās.
- Piedalīties ES programmās, piemēram: programmā “Erasmus+”, Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktajās darbībās saskaņā ar pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, programmā “Radošā Eiropa”, kā arī attiecīgajos Eiropas tīklos.
- Sadarboties un apmainīties ar pieredzi saistībā ar inovācijas centieniem un atbalstīt pārdomātas specializācijas stratēģiju izstrādi.
- Sadarboties digitālās izglītības jomā saskaņā ar Digitālās izglītības rīcības plānu 2021.–2027. gadam.
- Sadarboties profesionālās izcilības centru (CoVE) platformu jomā, tai skaitā Eiropas Izglītības fonda (ETF) izcilības tīklā, lai radītu vietējās “prasmju ekosistēmas” un uzlabotu pārkvalifikācijas iespējas.
- Sadarboties prasmju paredzēšanā un prasmju un stratēģiju izstrādē un attīstīšanā no

¹⁶ Arī dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģiskās piederības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

mūžizglītības perspektīvas ar Eiropas Izglītības fonda atbalstu profesionālai izglītībai un apmācībai (PIA) un prasmju un spēju veidošanai, ieskaitot zaļajām darbvietām un zaļajai ekonomikai nepieciešamo prasmju apgūšanu.

- Atbalstīt integrētas pieejas un attiecīgo ministriju (izglītības, nodarbinātības, veselības, kultūras, sociālās aizsardzības) spējas nolūkā uzlabot pakalpojumu pieejamību un kvalitāti jauniešiem un cilvēkiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*).
- Paplašināt iniciatīvas, kas veidotas pēc ES iniciatīvas “Garantija jauniešiem” parauga.

2. Noturības stiprināšana, labklājības veidošana un digitālās pārkārtošanās iespēju izmantošana

Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi visu Vidusjūras reģiona valstu ekonomiku, saasinot strukturālus ekonomiskās nelīdzsvarotības aspektus¹⁷ un uzsverot nepieciešamību pēc iekļaujošas, noturīgas, ilgtspējīgas un savienotas ekonomikas. Īstenojot pasākumus, novārtā nedrīkst atstāt nevienu, un valstīm ir jādod iespēja izmantot attīstības tendences, ieskaitot zaļo un digitālo pārkārtošanos, kas varētu paātrināt ilgtspējīgu izaugsmi.

Noturīga ekonomika

Sociālekonomiskās noturības stiprināšanai arī turpmāk vajadzētu būt būtiskai sadarbības prioritātei. Tas nozīmē, ka mēs veidojam ekonomiskās rezerves, lai novērstu nākotnes satricinājumus un risinātu maksājumu bilances problēmas, ieskaitot neilgtspējīgu parāda dinamiku. Makrofinansiālā palīdzība, balstoties uz konkrētu nosacījumu izpildi, un mērķorientēta palīdzība, galvenokārt ar budžeta atbalstu¹⁸, publisko finanšu pārvaldības un iekšzemes ieņēmumu mobilizācijas stratēģiju īstenošanai veicinās centienus palielināt fiskālo telpu¹⁹ un fiskālo taisnīgumu.

Plašāka euro izmantošana reģionā pastiprinātu saites ar ES un veicinātu ekonomisko un finansiālo stabilitāti. Tā nodrošinātu labāku saikni starp reģiona galvenajiem tirdzniecības un ieguldījumu partneriem un maksājumiem, tirdzniecībai un riska pārvaldībai izmantoto valūtu kopuma diversifikāciju.

Atjaunota apņemšanās uzlabot uzņēmējdarbības vidi²⁰ būs būtiska, lai vairotu vietējā un starptautiskā privātā sektora uzņēmēju uzticēšanos, piesaistītu ieguldītājus un palielinātu tirdzniecības apjomu. Ņemot vērā valstu politekonomisko dinamiku, mums

¹⁷ Slimības izplatības ierobežošanas pasākumi, kas ierobežo transporta un saimniecisko darbību, nav bez sekām — ir palielinājusies nevienlīdzība, īpaši attiecībā uz jauniešiem un vismazāk aizsargātajiem cilvēkiem, pieaug bezdarbs, bet izaugsme, tirdzniecības plūsmas, ārvalstu tiešie ieguldījumi (ĀTI) un naudas pārvedumi krīt. Valsts budžeta izdevumi pandēmijas seku likvidēšanai ir iedragājuši fiskālās konsolidācijas centienus un radījuši spiedi sociālās aizsardzības sistēmām.

¹⁸ Dienvidu kaimiņreģions veido teju 25 % no pašreizējā ES budžeta atbalsta pasākumu klāsta visā pasaulē.

¹⁹ Pašlaik definēta kā budžeta līdzekļi, kas valdībai dod iespēju sniegt resursus sabiedriskiem mērķiem, neapdraudot fiskālo ilgtspēju.

²⁰ Saskaņā ar Pasaules Bankas ziņojumu “Doing Business 2019” Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģiona vidējais rādītājs ir 58,30 no 100 (112. vietā).

būtu jāvienojas par prioritārajām jomām, kurās būtu jāīsteno labi izstrādātas, izmērāmas un īstenojamas reformas. Par šīm prioritātēm būtu jāvienojas partnerības prioritāšu vai līdzvērtīgos politikas dokumentos. ES sadarbībā ar dalībvalstīm sniegs atbalstu, pamatojoties uz partneru apņemšanos saskaņoti un efektīvi īstenot ekonomikas un pārvaldības reformas šajās jomās.

Iniciatīvas **sociālekonomiskās ilgtspējas veicināšanai vietējā līmenī arī varētu palīdzēt stiprināt valstu sistēmas.** Mūsu plašajam politikas dialogam²¹ vajadzētu arī veicināt padziļinātu publiskā un privātā sektora dialogu.

Ilgspējīga ekonomika

Ekonomikas dažādošana ir svarīga, īpaši tām valstīm, kuras lielā mērā paļaujas uz nozarēm, kuras ir neaizsargātas pret ekonomikas satricinājumiem. ES un tās partneri strādās kopā, lai izmantotu zaļās un digitālās ekonomikas izaugsmes priekšrocības, saskaņā ar mērķiem, kas noteikti Savienības Vidusjūrai nozaru dialogā. Zilās ekonomikas potenciāls²² būtu arī saskaņoti jāintegrē ekonomikas attīstības plānošanā, tāpat kā sociālā ekonomika. Pateicoties sociālās ekonomikas uzņēmējdarbības modeļiem, kuru pamatā ir iedzīvotāji un planēta, sociālajai ekonomikai ir potenciāls atrisināt daudzas sociālas problēmas un uzlabot sabiedrības noturību krīzes situācijās.

Turklāt, **laikā pēc pandēmijas koncentrējoties uz atvērtu stratēģisku autonomiju un globālo vērtības ķēžu pārstrukturēšanu,** pastāv potenciāls radīt jaunas iespējas turpmākai rūpniecisko piegādes ķēžu integrācijai starp ES un tās dienvidu kaimiņvalstīm. Ekosistēmas pieeja²³, kas izstrādāta Komisijas industriālajā stratēģijā²⁴, varētu veicināt dažādošanas centienus un savstarpēji izdevīgas iniciatīvas tirgus integrācijas, regulējuma konverģences un finansiālās integrācijas jomā. Industriālie klasteri dienvidu kaimiņreģionā varētu palīdzēt ekonomikas attīstībai, savienojot uzņēmumus ar globālām un reģionālām vērtības ķēdēm, mazinot MVU izolāciju, veicinot inovācijas un radot vairāk tirdzniecības un ieguldījumu.

Liela nozīme būs arī atbalstam privātajam sektoram, jo īpaši MVU²⁵. ES un tās partneriem būtu jāsadarbojas, lai atbalstītu uzņēmējdarbību un tās ekosistēmas, cita starpā sociālo un uz sadarbību vērsto uzņēmējdarbību, kā arī jaunuzņēmumus no idejas rašanās brīža līdz gatavībai. Aktīvāk būtu jāizmanto diasporu potenciāls, lai nodotu kompetences, zinātību un tehnoloģijas un veicinātu uzņēmumu kontaktu veidošanos starp ES un dienvidu partneriem.

²¹ Politikas dialogs par reformām, kuras atbalsta ar nozaru reformu rezultātu līgumiem, palīdzēs mazināt ES finansiālajam atbalstam raksturīgos riskus un tieksies panākt sinerģiju ar papildu instrumentiem, piemēram, finansējuma apvienošanu un ieguldījumiem.

²² Īstenojot šos centienus, tiktu izvērtēta Savienības Vidusjūrai ministru deklarācija par ilgtspējīgu zilo ekonomiku (2021. gada 2. februāris) un darbs, kas īstenots saskaņā ar Iniciatīvu zilās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai Vidusjūras rietumu reģionā (iniciatīva “WestMED”) <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>.

²³ Šīs ekosistēmas aptver visus dalībniekus, kas darbojas kādā vērtības ķēdē: tie var būt gan pavisam mazi jaunuzņēmumi, gan lieli uzņēmumi, akadēmiskās aprindas un pētnieki, pakalpojumu sniedzēji un piegādātāji.

²⁴ “Jauna Eiropas industriālā stratēģija” (COM(2020) 102).

²⁵ Reģiona MVU veido vairāk nekā 2/3 no kopējās oficiālās nodarbinātības.

Finansējuma trūkums MVU šajā reģionā rada nopietnus šķēršļus to attīstībai. Runājot par piekļuvi finansējumam, kam būtu jāattiecas arī uz bēgļiem, mēs plānojam sadarboties starptautiskām finanšu iestādēm, lai izstrādātu visaptverošu pieeju finanšu integrācijai, ieskaitot mikrofinansēšanu un sociālo uzņēmumu finansēšanu, kā arī jaunu finanšu instrumentu izmantošanai, ieskaitot riska kapitālu, komercenģeļus un ietekmes finansējumu.

Pētniecībai un inovācijai ir vēl nebijušas priekšrocības daudzu uz nākotni vērstu politikas mērķu sasniegšanā. Pastiprināta pētniecība un inovācija, arī saistībā ar pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”²⁶, sekmē noturīgāku un iekļaujošāku izaugsmi, kā arī ilgtspējīgu darba iespēju radīšanu. Tiks pastiprināta veiksmīga sadarbība saistībā ar savienojamības humāno dimensiju, ieskaitot inovāciju un zinātnei, ar mērķi izveidot zināšanu sabiedrību un ekonomiku.

Savienota ekonomika

Vidusjūras reģionam ir nepieciešamais cilvēkkapitāls, lai izmantotu digitālās pārkārtošanās priekšrocības un kļūtu par konkurentu pasaules digitālajā ekonomikā.

Lai atbalstītu digitālās pārkārtošanās centienus, mēs ierosinām mūsu darbu strukturēt četros pīlāros: i) pārvaldība, politika un tiesiskais regulējums; ii) infrastruktūras izveide un atbalsts universālai piekļuvei uzlabotiem, finansiāli pieejamiem un drošiem tīkliem; iii) digitālā pratība, prasmes un uzņēmējdarbība; un iv) digitālie pakalpojumi. Mērķis ir veicināt novatorisku digitālo pārkārtošanos, sekmējot tādu platformu un politikas ieviešanu kā e-pārvalde, e-veselība, e-komercija, digitāla piekļuve kultūrai un kultūras mantojumam, un digitālās prasmes izglītībā, vienlaikus nodrošinot lietotājiem orientētu un ētisku tehnoloģiju izmantošanu saskaņā ar ES Pamattiesību hartu. Mēs arī piedāvājam izveidot labākus digitālos savienojumus visā Vidusjūras reģionā un veicināt ekonomisko integrāciju.

Tirdzniecībai un ieguldījumiem ir liela nozīme reģiona potenciāla atraisīšanā. Lai palielinātu konkurētspēju, mēs ierosinām par prioritāti noteikt beztarifu barjeru samazināšanu un tirdzniecības izmaksu samazināšanu. Jākoncentrējas uz esošo daudzpusējo, reģionālo un divpusējo nolīgumu pilnīgu īstenošanu un ievērošanu, lai atbalstītu tirdzniecību, vairotu ieguldītāju uzticēšanos un novērstu protekcionisma un tirdzniecības ierobežojumu atjaunošanu. Balstoties uz esošo asociācijas nolīgumu tīklu un sarunām par padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (DCFTA), kas pašlaik notiek ar Maroku un Tunisiju, mēs arī ierosinām sākt dialogu, lai noteiktu partneru interesi par tirdzniecības un ieguldījumu attiecību modernizēšanu ar ES tādās jomās kā ieguldījumu veicināšana, ilgtspējīga attīstība, pakalpojumi, kā arī — attiecīgā gadījumā — lauksaimniecība, lai tās labāk pielāgotu mūsdienu izaicinājumiem.

Izmantojot **iespējas apakšreģionālā, reģionālā un kontinentālā līmenī**, var sekmēt arī ekonomikas dažādošanu un padziļināt integrāciju. Visas Vidusjūras dienvidu reģiona valstis būtu jārosina apstiprināt Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu konvencijas par preferenciāliem izcelsmes noteikumiem pārskatīšanu. Tiks aktīvi pētīta sinerģija ar

²⁶ “Apvārsnis Eiropa” turpinās atbalstīt starptautisku sadarbību starp pētniekiem un uzņēmumiem ES un citur pasaulē, arī zinātnes diplomātijas ietvaros.

Subsahāras Āfriku, it īpaši saistībā ar Āfrikas Kontinentālo brīvās tirdzniecības zonu (AfCFTA) un Āfrikas vienoto gaisa pārvadājumu tirgus (SAATM) izveidi, lai veicinātu mērķorientētu kontinentālo vērtības ķēžu rašanos un atbalstītu ilgtspējīgus ieguldījumus.

Kā norādīts Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģijā²⁷, transports ir būtisks elements politikā un instrumentos, ar ko atbalsta Vidusjūras dienvidu reģiona attīstību. Mums būtu jāizmanto iespēja **savienot transporta infrastruktūru, izmantojot noteikumu un standartu sadarbību**. Prioritāte tiks piešķirta ātrai Vidusjūras reģiona transporta tīkla attīstīšanai un transporta politikas reformu mērķiem, kas kopīgi noteikti Reģionālajā rīcības plānā transporta jomā (RTAP) un ko atbalsta pašreizējā tehniskā sadarbība. Loģistika, kas ietver gan reģionālo infrastruktūru, gan saikni ar muitas sadarbību, būs atspoguļota mūsu tirdzniecības atbalsta iniciatīvās. Sadarbība kosmosa jomā joprojām būs atbalstoša, un jo sevišķi tiks īstenota ar kopīgām darbībām attiecībā uz *Galileo* bezmaksas un atvērto pakalpojumu izmantošanu un Eiropas Ģeostacionārās navigācijas pārklājuma dienesta (EGNOS) darbības paplašināšanu.

Iekļaujoša ekonomika

Saskaņā ar jauno Vidusjūras reģiona programmu mēs ierosinām strādāt kopā, lai atbilstīgi Savienības Vidusjūrai nozaru dialogā par nodarbinātību un darbu²⁸ noteiktajiem mērķiem atbalstītu sistēmas un atveseļošanas stratēģijas, kas i) veicina vienlīdzīgas iespējas un rezultātus un ii) piešķir prioritāti sociālajam dialogam, sociālajai aizsardzībai un iekļaušanai, lai novērstu sociālo un teritoriālo nevienlīdzību.

Ārkārtīgi lielu pozitīvu atdevi varētu gūt, radot perspektīvu jauniešiem savā valstī, novēršot intelektuālā darbaspēka emigrāciju un radot pienācīgas darbvietas visiem²⁹, kā arī palielinot sieviešu līdzdalību darba tirgū un iespējas iesaistīties ekonomiskajā dzīvē. Tam vajadzētu būt sociālekonomisko reformu un ieguldījumu iniciatīvu izstrādes un īstenošanas pašā pamatā. Turklāt mums būtu jākoncentrējas uz neoficiālās ekonomikas³⁰ ietekmi uz iedzīvotāju labklājību un partnervalstu publiskajām finansēm un jāatbalsta visiem iedzīvotājiem pieejama prasmju pilnveides politika, arī nolūkā atbalstīt formalizēšanu.

Rīcības punkti: atbalsts iekļaujošai, noturīgai, ilgtspējīgai un savienotai ekonomikai

- Līdzfinansēt ilgtspējīgus ieguldījumus, ko finansē partnervalstu atveseļošanas fondi saistībā ar EFIA+.
- Izstrādāt un atbalstīt kopīgas reformu matricas, koncentrējoties uz ieguldījumu vidi un uzņēmējdarbības vidi.
- Atbalstīt iniciatīvas, lai izvēlētos nozarēs palīdzētu partneriem piesaistīt un saglabāt

²⁷ “Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģija” (COM(2020) 789).

²⁸ Savienības Vidusjūrai nodarbinātības un darba lietu ministru deklarācija, Kaškaita, 2019. gada aprīlis.

²⁹ Saskaņā ar SDO aplēsēm, salīdzinot ar 2019. gada pēdējo ceturksni, 2020. gada otrajā ceturksnī tika zaudēti 17 miljoni pilna laika darba vietu.

³⁰ SDO Ieteikumā Nr. 204 par pāreju no neoficiālās ekonomikas uz oficiālu ekonomiku “neoficiālā ekonomika” ir aprakstīta kā tāda, kas attiecas uz visām darba ņēmēju un ekonomisko vienību ekonomiskajām darbībām, kuras — likumā vai praksē — oficiāli pasākumi neaptver vai nepietiekami aptver.

vērtības ķēdes dažādošanas iespējas, tās saskaņojot ar labas pārvaldības principiem.

- Mudināt partnerus pievienoties *Addis Tax* iniciatīvai³¹.
- Kāpināt atbalstu zaļajai, zilajai un sociālajai ekonomikai, izmantojot novatoriskus finanšu instrumentus, piemēram, ietekmes finansējumu, un attīstot atbilstīgas regulējuma ekosistēmas.
- Atbalstīt MVU politikas īstenošanu, vadoties pēc Mazās uzņēmējdarbības akta principiem un 2020. gada marta paziņojuma “MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai”³².
- Atbalstīt labi funkcionējošu sociālo dialogu visos piemērotajos līmeņos.
- Sniegt tehnisko atbalstu, lai veicinātu finanšu iekļaušanu, jo īpaši attiecībā uz digitālajiem maksājumiem un digitālo pratību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), īpaši lauku apvidos.
- Piedalīties ES pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa”.
- Reģionālajās un divpusējās programmās iekļaut atbalstu sociālajai ekonomikai, ieskaitot atbalstu pienācīgu juridisko un politisko sistēmu attīstīšanai, institucionālo spēju stiprināšanai un savstarpējas mācīšanās veicināšanai.
- Strādāt pie regulējuma konverģences atbalsta telekomunikāciju jomā, kā arī attiecībā uz elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem, un personas datu aizsardzību un nepersondatu brīvu apriti.

Modernizēt tirdzniecības un ieguldījumu attiecības ar partneriem, kuri ir ieinteresēti ciešākā integrācijā ar ES, arī tādās jomās kā ieguldījumu veicināšana, pakalpojumi, ilgtspējīga attīstība un lauksaimniecība.

- Atbalstīt reģiona integrāciju *AfCFTA* nolūkā stimulēt mērķorientētu kontinentālo vērtības ķēžu izveidi.
- Līdzfinansēt ieguldījumus, lai uzlabotu visuresošas telekomunikāciju infrastruktūras ar lielu joslas platumu pieejamību. Nodrošināt ES 5G rīkkopas principu³³ pārņemšanu, lai garantētu tīkla drošību.
- Kāpināt centienus pieņemt nākotnes Vidusjūras reģiona transporta tīkla (*TMN-T*), kas veidos Eiropas transporta tīkla (*TEN-T*) ārējo dimensiju, indikatīvās kartes, vienlaikus jau piešķirot prioritāti šā tīkla projektiem, kā arī sekmēt Subsahāras Āfrikas, Ziemeļāfrikas un Eiropas savstarpēju savienošanu.
- Atbalstīt regulējuma konverģenci visās transporta jomās saskaņā ar reģionālo

³¹ Iniciatīva *Addis Tax* (ATI) ir vairāku dalībnieku partnerība, kuras mērķis ir uzlabot iekšzemes ieņēmumu mobilizāciju partnervalstīs.

³² “MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai” (COM(2020) 103).

³³ “Droša 5G ieviešana ES — ES rīkkopas īstenošana” (COM (2020) 50). Paziņojums par ES 5G rīkkopu uzliek ES pienākumu īstenot rīkkopas principus, kas paredzēti, lai nodrošinātu drošu platjoslas infrastruktūras izvēšanu ne tikai ES, bet arī visos ārējos projektos, kas izmanto ES finansējumu, cita starpā izmantojot SFI, piemēram, EIB.

transporta rīcības plānu 2021.–2027. gadam, izmantojot Eiropas un Vidusjūras reģiona transporta projektus.

- Palīdzēt attīstīt ilgtspējīgu tūrismu.

3. Miers un drošība

Ilgstošie konflikti Vidusjūras reģionā ir viens no galvenajiem šķēršļiem politiskajai stabilitātei un ilgtspējīgai attīstībai. Lai aizsargātu iedzīvotājus un veicinātu uzplaukumu, ārkārtīgi nozīmīgas prioritātes ir kopīgi centieni atrisinātu un novērst konfliktus, mazināt konfliktu sekas un novērst to pamatcēloņus.

Pati ES jau ir lielākā humānās un attīstības palīdzības sniedzēja. Tā spēj izmantot plašu instrumentu klāstu, īstenojot trīskāršās saiknes pieeju starp humāno palīdzību, attīstību un mieru. Turklāt tā ir **drošības garants**, īstenojot kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misijas un operācijas, starpniecības un stabilizācijas darbības, kā arī ierobežojošus pasākumus. ES ir panākusi uzticamību, paužot konsekventu nostāju par starptautisko tiesību ievērošanas nozīmi. Kā uzticamam partnerim ES ir unikālas iespējas pulcināt konfliktos iesaistītās puses, starptautiskos un reģionālos partnerus, kā arī attiecīgās ieinteresētās personas, piemēram, humānās palīdzības sniedzējus un miera veidošanas dalībniekus, lai veidotu dialogu par stratēģiskiem jautājumiem, mazinātu spriedzi un sekmētu konfliktu atrisināšanas centienus. Daudzi dienviņu partneri aicina palielināt ES iesaistīšanos un kopīgus centienus atrisināt ilgstošus konfliktus un novērst to ietekmi. Pieredze rāda, ka šāda apvienojoša un diplomātiska loma var būt efektīva tikai tad, ja ES darbojas saskaņoti un spēj paust vienotu nostāju un rīkoties vienoti gan divpusējā, gan daudzpusējā līmenī. Tāpēc būtiska ir ES dalībvalstu iesaistīšana, pat visaugstākajā līmenī, tāpat kā uzlabots un pastiprināts politiskais dialogs visā Vidusjūras reģionā, lai vairotu uzticēšanos, mazinātu spriedzi un palīdzētu atrisināt konfliktus.

Pamatojoties uz to, ES, tās dalībvalstīm un partneriem būtu jāatjauno centieni panākt izlīgumu Tuvo Austrumu miera procesā (TAMP). Šajā sakarā ES centīsies veicināt un attīstīt nesen izveidotās diplomātiskās attiecības starp Izraēlu un vairākām arābu valstīm nolūkā uzlabot izredzes sarunās panākt divu valstu risinājumu, pamatojoties uz starptautiski atzītiem kritērijiem, kā arī mieru un drošību reģionā. ES kā Sīrijas konferences organizētājai un dienviņu partneriem būtu jādara vairāk, lai atrisinātu postošo un nu jau desmit gadus ilgo konfliktu Sīrijā, atbalstot darbu ANO vadībā. Tiem arī jāturpina atbalstīt Libānas centienus atrisināt tās iekšējo ekonomisko, sociālo un politisko krīzi. ES un tās partneriem ir jāsadarbojas ciešāk, risinot miera, stabilitātes un attīstības problēmas Sāhelas reģionā. ES un tās dienviņu kaimiņvalstīm būtu arī jāpastiprina atbalsts centieniem panākt risinājumu Rietumsahāras jautājumā ANO vadītā procesa satvarā. Viena no prioritātēm ir arī ilgtspējīga un iekļaujoša politiska risinājuma atrašana ilgstošajai Lībijas krīzei. ES turpinās aktīvi iesaistīties ANO vadītajā Berlīnes procesā un to atbalstīt, arī operatīvā līmenī, īstenojot operāciju *IRINI* un citus pasākumus. Tā pētīs papildu atbalsta sniegšanas iespējas pamiera panākšanai un atbalstīs valsts konstitucionālo un vēlēšanu procesu un ilgtermiņa stabilizāciju. Meklējot risinājumus reģiona krīzēm, ES turpinās atbalstīt Apvienoto Nāciju Organizācijas

(ANO) centienus un sadarboties ar reģionālajiem dalībniekiem un organizācijām, jo īpaši Arābu valstu līgu (AVL), Āfrikas Savienību (ĀS) un attiecīgajām apakšreģionālajām grupām³⁴. Vidusjūras austrumdaļā ES atbalstīs mierīgu dialogu, kura pamatā ir starptautiskās tiesības, cita starpā ar daudzpusējas konferences starpniecību, kurā varētu risināt jautājumus, par kuriem nepieciešami daudzpusēji risinājumi. ES un dienvidu kaimiņreģiona partneriem būtu konstruktīvi jāiesaistās, lai nodrošinātu stabilitāti un drošību arī plašākā reģionā.

Laikā, kad lielākajai daļai jautājumu nepieciešami daudzpusēji risinājumi, daudzpusējā sistēma saskaras ar ievērojamām problēmām. **ES un tās dienvidu partneriem ir kopīgas intereses atbalstīt atjaunotu, uz noteikumiem balstītu daudzpusēju sistēmu, kuras centrā ir ANO.** Mums būtu jāsadarbojas un jāstiprina sadarbība daudzpusējos forumos, jo īpaši miera un drošības jomā, globālos jautājumos un uz noteikumiem balstītas tirdzniecības, tiesiskuma, cilvēktiesību, bērnu aizsardzības un labas pārvaldības stiprināšanas jomā, kā arī saistībā ar ANO programmu sieviešu, miera un drošības jomā (SMD) un programmu jaunatnes, miera un drošības jomā (JMD).

Būtiskas problēmas ir tādi nozīmīgi drošības apdraudējumi kā **terorisms, hibrīddraudi un organizētā noziedzība**, arī nelikumīgu šaujamieroču tirdzniecība, nelegāla narkotiku tirdzniecība un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija; šīs problēmas var atrisināt vienīgi ar kopīgiem centieniem.

Terorisms un tā finansēšana, radikalizācija, vardarbīgs ekstrēmisms un tāda parādība kā **ārvalstu kaujinieki teroristi** ir sastopami un to ietekme ir jūtama abās Vidusjūras pusēs, un bieži tie ir savstarpēji saistīti. Nesenie uzbrukumi ir uzsvēruši nepieciešamību padziļināt mūsu augsta līmeņa stratēģiskos dialogus par terorisma apkarošanu. Pamatojoties uz līdzšinējo sadarbību, jo sevišķi tiesībsardzības jomā, mums vēl vairāk jācenšas novērst radikalizāciju, cita starpā padziļinot dialogu starp dažādām reliģijām un kultūrām un palielinot spējas cīnīties pret vardarbīgu ekstrēmismu un vervēšanu internetā, novēršot ar terorismu saistīta satura izplatīšanu tiešsaistē un cīnoties pret kultūras mantojuma kontrabandu. Starptautiskajai sadarbībai joprojām ir liela nozīme, un ES ir gatava palielināt tehnisko palīdzību, cita starpā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai (AML/CFT) un ar galvenajās reģiona delegācijās izvietoto ekspertu tīkla starpniecību.

Digitalizācija paver nozīmīgas iespējas, taču ļauj arī ienākt jauniem draudiem, cita starpā palielinot kritiskās infrastruktūras (piemēram, enerģētikas, transporta, banku un veselības aprūpes) neaizsargātību. Mums kopīgi jāstrādā pie kiberneturības veidošanas, tai skaitā pret dezinformāciju un sabiedriskās domas ietekmēšanu, jāapmainās ar paraugpraksi, jāapmāca kiberdrošības eksperti un jāizpēta iespējas, ko piedāvā novatoriski instrumenti tiesībsardzības nolūkos, pilnībā ievērojot cilvēktiesības un pilsoniskās brīvības. Mums ir kopīgi jāstrādā, lai uzlabotu sadarbību pret kiberdraudiem, un šajā nolūkā pilnvērtīgi

³⁴

To darot, ES var balstīties uz ES un ANO partnerību krīzes pārvarēšanas jautājumos, savu dialogu un sadarbību ar AVL, ANO, ES un ĀS partnerību un sadarboties saskaņā ar ES un ĀS saprašanās memorandu par mieru, drošību un pārvaldību.

jāizmanto esošās starptautiskās sistēmas, piemēram, Eiropas Padomes Budapeštas konvencija.

Saskaņā ar 2021. gada Padomes secinājumiem par klimata un enerģētikas diplomātiju ES stiprinās un plašāk integrēs darbu pie **klimata, drošības un aizsardzības saiknes**, cita starpā aktīvāk strādājot pie klimatadaptācijas un katastrofu riska mazināšanas, kā arī sadarbības ar ANO un reģionālajām organizācijām.

Mēs arī iesakām izmantot rīkus, kas norādīti **ES Drošības savienības stratēģijā**³⁵, lai stiprinātu tiesībsardzības, tiesu un civilo iestāžu spējas un sadarbību starp tām. Turklāt būtu vēl vairāk jāuzlabo sadarbība ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko un kodoldrošības (CBRN) risku mazināšanā, kā arī civilās aizsardzības un dabas katastrofu riska pārvaldībā.

Būtu jāstiprina tiesībsardzības un tiesu iestāžu sadarbība starp ES un partnervalstīm, arī ar attiecīgo ES aģentūru (Eiropola, Cepol, Frontex, Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centra, Eurojust) palīdzību, cita starpā risinot sarunas par sadarbības nolīgumiem starp ES un dienviņu kaimiņreģiona valstīm. Šajā nolūkā ES sadarbosies ar dienviņu partneriem, lai nodrošinātu, ka to tiesībsardzības un tiesu sistēmas atbilst augstiem datu aizsardzības un cilvēktiesību ievērošanas standartiem.

Lai uzlabotu līgumu izpildi un risinātu jautājumus saistībā ar bērnu pārrobežu nolaupīšanu, bērnu aizsardzību un uzturēšanas saistībām, ir jāuzlabo tiesu sadarbība civillietās. Reģionā par prioritāti jānosaka pievienošanās Hāgas konvencijām par starptautiskajām privāttiesībām³⁶ un to pareiza īstenošana.

ES ierosina turpināt attīstīt partnerību ar kaimiņvalstīm drošības jautājumos, kā arī uzlabot operatīvo sadarbību, cita starpā attiecībā uz jūras drošību un krasta apsardzes sadarbību. Lai garantētu konkrētus rezultātus, šādām partnerībām vajadzētu būt individuāli pielāgotām, atbilstošām attiecīgajām vajadzībām, un tām būtu jāsaņem augsta līmeņa politiskais atbalsts. Svarīga ir arī sadarbība ar reģionālām un starptautiskām organizācijām, ieskaitot sadarbību ar NATO Varšavas un Briseles kopīgo deklarāciju ietvaros³⁷.

Rīcības punkti: sadarbība miera, konfliktu risināšanas un novēršanas jomā

- Uzlabot un pastiprināt politisko dialogu starp ES un tās dalībvalstīm un dienviņu partneriem un iesaistīt ES stratēģiskos partnerus, lai palielinātu kopīgos centienus atrisināt konfliktus un mazināt spriedzi reģionā, integrēti izmantojot visus instrumentus reģionālās stabilitātes un drošības panākšanai.
- Ieguldīt radikalizācijas novēršanā un apkarošanā, konfliktu risināšanā un stabilizācijā, izmantojot integrētu pieeju konfliktiem un krīzēm, rīkojoties visos konflikta cikla posmos.
- Nodrošināt noturību, labāk sasaistot humānās palīdzības, attīstības, miera un

³⁵ “ES Drošības savienības stratēģija” (COM(2020) 605).

³⁶ <https://www.hcch.net/en/home/>.

³⁷ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm.

drošības centienus.

- Gadījumos, kad tas ir abpusēji izdevīgi, piedalīties KDAP misijās un operācijās, izmantojot tādus instrumentus kā dalības pamatnolīgumi.
- Stiprināt sieviešu un jauniešu nozīmi miera uzturēšanā saskaņā ar ES politisko apņemšanos īstenot programmu sieviešu, miera un drošības jomā reģionālajā un starptautiskajā līmenī.

Rīcības punkti: sadarbība drošības jomā

- Intensīvāk risināt dialogu par terorisma apkarošanu un drošību, ietverot sadarbību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (AML/CFT) jomā, kā arī veicināt attiecīgo starptautisko konvenciju ratifikāciju un īstenošanu.
- Stiprināt sadarbību attiecībā uz terorisma apkarošanu, radikalizācijas novēršanu un apkarošanu, cīņu pret organizēto noziedzību, nelikumīgiem šaujamieročiem un narkotikām.
- Ātri ieviest “CT Inflow”, Euromed policijas, “EU4 Monitoring Drugs”, “EuroMed Justice” un “CyberSouth” programmas.
- Turpināt attīstīt ES CBRN risku mazināšanās izcilības centrus, kas izrādījās nozīmīgs līdzeklis Covid-19 pandēmijas apkarošanā, kā arī citas darbības drošības draudu novēršanai.
- Pastiprināt darbu pie klimatanoturības un klimataadaptācijas, ieguldīt preventīvos pasākumos un pastiprināt sadarbību civilās aizsardzības un dabas katastrofu riska pārvaldības jomā, pamatojoties uz tādām programmām kā PPRD South³⁸.
- Sadarboties ar partnervalstīm, lai stiprinātu tiesu iestāžu un policijas sadarbību ar ES, cita starpā risinot sarunas par sadarbības nolīgumiem ar Eiropolu un Eurojust.
- Uzlabot tiesu iestāžu sadarbību civillietās, sekmējot pievienošanos attiecīgajām Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē izstrādātajām konvencijām un to pareizu īstenošanu.

4. Migrācija un mobilitāte

Migrācija ir globāla parādība, kurai nepieciešama kopīga reaģēšana, solidaritāte un globāla atbildības dalīšana. Neviena valsts nevar viena pati efektīvi pārvaldīt migrāciju, ne arī risināt neatbilstīgas migrācijas radītās problēmas. ES jaunā Migrācijas un patvēruma pakta mērķis ir ieviest būtiskas pārmaiņas sadarbībā ar mūsu starptautiskajiem partneriem. Tā centrā ir visaptverošas, individuāli pielāgotas, līdzsvarotas un savstarpēji izdevīgas partnerības. Galīgais mērķis ir nodrošināt, ka migrācija notiek tikai droši un atbilstīgi, novēršot bīstamu ceļošanu un bojāeju, cīnoties pret kontrabandu un pastiprinot sadarbību migrācijas pārvaldības jomā, un vienlaikus nodrošinot starptautisku aizsardzību tiem, kam tā vajadzīga. Valstīm vajadzētu būt iespējai piedāvāt stabilu un paredzamu sociālo un ekonomisko nākotni, kas nodrošina reālas iespējas, jo īpaši saviem jauniešiem. ES aktīvi

³⁸

PPRD Sud III — “Prévention, Préparation et Réponse aux catastrophes naturelles et d’origine humaine dans les pays partenaires du Moyen-Orient et d’Afrique du Nord”.

strādās, lai novērstu neatbilstīgas migrācijas un piespiedu pārvietošanas pamatcēloņus, risinot konfliktus un sociālekonomiskās problēmas, ko saasina Covid-19.

Jaunais Migrācijas un patvēruma pakts nodrošina stingrāku pamatu, lai panāktu ilgtspējīgu ilgtermiņa reakciju migrācijas un patvēruma pārvaldības jomā.

Mūsu nostiprinātās partnerības migrācijas jomā ietvers visus dažādos migrācijas un patvēruma aspektus, ņemot vērā ES un partnervalstu intereses. Tajā pašā laikā tie būs iekļauti dažādos mūsu sadarbības virzienos — politiskajā, drošības un ekonomiskajā virzienā.

Katrai valstij ir savi konkrēti apstākļi un savas iespējas. Nav universālās pieejas, un ir vajadzīgi individuāli pielāgoti risinājumi. Tas tiek atspoguļots un arī turpmāk tiks atspoguļots ES visaptverošajā partnerībā ar katru valsti saskaņā ar jauno Migrācijas un patvēruma paktu.

ES turpinās aizsargāt **tos, kam nepieciešama palīdzība, un atbalstīt uzņemošās valstis**, atzīstot, ka vairākas Vidusjūras dienvidu reģiona valstis uzņem ievērojamu skaitu bēgļu un migrantu.

Neatbilstīga migrācija rada problēmas gan reģionam, gan ES, cita starpā vēl vairāk palielinot noziedzīgo tīklu ekonomisko spēku un destabilizējošo ietekmi. Vienīgais risinājums ir migrantu kontrabandas kopīga apkarošana. Šajā ziņā ES un partnervalstis ievērojami **pastiprinās kopīgos centienus apkarot cilvēku tirdzniecību un cīnīties pret noziedzīgajiem tīkliem, kas nodarbojas ar migrantu kontrabandu un cilvēku tirdzniecību**³⁹. Būtisks aspekts ir **migrācijas un patvēruma pārvaldības** stiprināšana, ieskaitot robežu pārvaldības spējas stiprināšanu. ES ir gatava sniegt atbalstu atbilstoši partneru vajadzībām.

Svarīgi šo partnerību elementi ir sadarbības pastiprināšana attiecībā uz atgriešanu, atpakaļuzņemšanu un ilgtspējīgu reintegrāciju un atgriešanās pasākumu efektivitātes uzlabošana. Šo partnerību atbalstam ES visaptverošā pieejā mobilizēs attiecīgās ES politikas jomas, rīkus un instrumentus. Ņemot vērā brīvprātīgas atgriešanās lielo nozīmi, Komisija pieņems Brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas stratēģiju un noteiks jaunas pieejas atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas programmu izstrādei, veicināšanai un īstenošanai.

ES ir arī apņēmusies atbalstīt likumīgu migrāciju un mobilitāti ar mūsu partneriem atbilstoši savai un dalībvalstu kompetencei. Lai aizsargātu vismazāk aizsargātos bēgļus, svarīga ir pārmitināšana. Mūsu sadarbības neatņemama daļa būs talantu partnerības likumīgas migrācijas un mobilitātes veicināšanai ar attiecīgajiem dienvidu kaimiņreģiona partneriem, ņemot vērā intelektuālā darbaspēka emigrācijas riskus.

Būtu arī dziļāk jāizpēta sadarbības iespējas reģionālā un daudzpusējā līmenī, ieskaitot trīspusēju un dienvidu-dienvidu valstu sadarbību, jo daži Vidusjūras dienvidu reģiona

³⁹ 2020. gada 13. jūlija konferencē par kontrabandas apkarošanu, kuru organizēja Itālija un kurā piedalījās ES un svarīgākie partneri no Āfrikas, partneri apņēmas kopā cīnīties pret kontrabandu.

partneri ir izcelsmes, tranzīta un mērķa valstis. Reģionālajā līmenī tiks turpināta sadarbība saskaņā ar Valletas rīcības plānu⁴⁰, kā arī Hartūmas⁴¹ un Rabātas⁴² procesiem, ieskaitot “visa maršruta” pieeju. Šajā kontekstā būtu jāpastiprina trīspusējā sadarbība ar ANO, kā arī ar reģionālajiem dalībniekiem, cita starpā balstoties uz trīspusējās ĀS, ES un ANO darba grupas veiksmīgo pieredzi Lībijā.

Komisija un Augstais pārstāvis ierosina izmantot visus ES rīcībā esošos rīkus, tai skaitā ES aģentūras, NDICI⁴³ un attiecīgos iekšējos instrumentus, lai sniegtu operatīvu un finansiālu atbalstu migrācijas un mobilitātes jomā.

Rīcības punkti: uzlabot sadarbību migrācijas un mobilitātes jomā, pamatojoties uz individuāli pielāgotām, visaptverošām, līdzsvarotām un savstarpēji izdevīgām partnerībām

- Atbalstīt partneru spēju nodrošināt efektīvu migrācijas un patvēruma pārvaldību, ieskaitot robežu pārvaldību, visus patvēruma un migrācijas sistēmu aspektus un atpakaļuzņemšanas spējas.
- Sniegt mērķorientētu palīdzību, lai radītu sociālekonomiskas iespējas migrantiem, pārvietotām personām un uzņēmējām kopienām, arī saistībā ar atvēršanos pēc Covid-19 pandēmijas, īpašu uzmanību pievēršot marginalizētiem reģioniem.
- Pastiprināt sadarbību saistībā ar efektīvu atgriešanu un atpakaļuzņemšanu; atbalstīt brīvprātīgu atgriešanos un ilgtspējīgu reintegrāciju ne vien no ES, bet arī starp atsevišķām partnervalstīm.
- Attīstīt likumīgas ceļus uz Eiropu, turpinot darbu saistībā ar pārmitināšanu un darbaspēka mobilitātes shēmām, jo īpaši — ātri sākt īstenot talantu partnerības, vienlaikus pilnībā ievērojot ES un dalībvalstu kompetenci.
- Izpētīt trīspusējās un jaunattīstības valstu sadarbības satvaru un uzlabot sadarbību ar reģionālajiem un starptautiskajiem dalībniekiem.

5. Zaļā pārkārtošanās: klimatnoturība, enerģētika un vide

Dienvīdus kaimiņreģions ir viens no pasaules karstajiem punktiem attiecībā uz klimata pārmaiņām un vides degradāciju. Tajā pašā laikā Vidusjūras reģions ir teritorija, kur pieejami daži no pasaulē labākajiem saules un vēja resursiem, kas nodrošina unikālas iespējas sadarbībai tīras enerģijas jomā ar udeņraža ražošanu kā jaunu stratēģisko prioritāti. Lai šo reģionu palīdzētu labāk sagatavot sistēmiskiem satricinājumiem nākotnē, būtiska būs Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam, Parīzes nolīguma un starptautiski noteikto bioloģiskās daudzveidības mērķu pilnīga īstenošana. Unikāla sadarbības iespēja stratēģisko prioritāšu jautājumos ir Eiropas zaļais kurss. Visaptverošā veidā stiprinot vidi, enerģētikas

⁴⁰ <https://www.jvapfollowup.org/jvap/>.

⁴¹ <https://www.khartoumprocess.net/>.

⁴² <https://www.rabat-process.org/fr/>.

⁴³ NDICI ir paredzēts 10 % mērķis ar migrāciju saistītām darbībām.

jomu un klimatnoturību, var mazināt riskus cilvēku dzīvībai un iztikas līdzekļiem un veicināt ilgtspējīgu attīstību, darbvietu radīšanu un pāreju uz nozarēm ar augstu pievienoto vērtību.

Zaļā izaugsme un klimatrīcība

ES un tās partneri strādās kopā, lai **palielinātu savas klimatrīcības vērienu, racionalizētu mērķus, pārejot uz zaļo izaugsmi un izstrādājot vai stiprinot saskaņotus, sasniedzamus un izmērāmus klimatrīcības pasākumus** saskaņā ar Parīzes nolīguma partneru nacionāli noteikto devumu (NND), nacionālajiem pielāgošanās plāniem (NPP) un Eiropas zaļā kursa ārējo dimensiju. Uzmanības centrā būs: i) klimata un vides pārvaldība, tās saikne ar publiskajām finansēm un fiskālajām iniciatīvām, un mērķu uzraudzība, ii) atbalsts oglekļa cenas noteikšanas iniciatīvām, ii) administratīvās spējas un mērķorientēta tehniskā palīdzība tiesību aktu īstenošanā un izpildē gan centrālajā, gan vietējā līmenī, un iv) izglītošana un izpratnes veicināšana gan privātajā sektorā, gan sabiedrībā kopumā, kas ir pārmaiņu virzītājspēki. Zaļās izaugsmes politiku un klimata monitoringu atbalsta ar Zemes novērošanas programmas *Copernicus* pakalpojumiem un datiem. Sadarbība varētu arī veicināt ilgtspējīgu pilsētu mobilitātes plānu īstenošanu reģiona pilsētās, izstrādājot videi nekaitīgus multimodālus transporta risinājumus. Šiem centieniem būs vajadzīgs koordinēts un pastiprināts politikas dialogs⁴⁴ ar visām iesaistītajām ieinteresētajām personām, ietverot privāto sektoru un pilsonisko sabiedrību, arī vietējā līmenī. Reģionā prioritāte ir klimatadaptācijas spēju palielināšana un katastrofu riska mazināšana. Uzmanības centrā būs: i) atbalsts klimatnoturībai, ii) ieguldījumi klimatrošināšanā, iii) ieguldījumi preventīvos pasākumos un iv) dabā balstīti risinājumi un riska pārvaldības spējas.

Stratēģiski iesaistot SFI un privāto sektoru, tiks atbalstīta ilgtspējīgu izaugsmi atbalstošas finanšu sistēmas attīstība. Turklāt tiks rosināta to partnervalstu iestāžu līdzdalība, kuras ir atbildīgas par ilgtspējīgas finanšu politikas izstrādi, jo īpaši tādos starptautiskos forumos kā Starptautiskā platforma ilgtspējīga finansējuma jomā (*IPSF*)⁴⁵. ES un citi *IPSF* dalībnieki var apmainīties ar paraugpraksi un koordinēt centienus attiecībā uz vides ziņā ilgtspējīgiem ieguldījumiem, piemēram, zaļo taksonomiju, vides un klimata informācijas izpaušanu un standartiem un marķējumiem **zaļiem finanšu produktiem** (ieskaitot “zaļās” obligācijas).

Enerģētikas pārkārtošana un enerģētiskā drošība

Eiropai un Vidusjūras reģionam enerģētikas jomā ir savstarpēji atkarīgas, papildinošas un konverģējošas intereses, un to pamatā ir zaļas un taisnīgas pārkārtošanās un enerģētikas drošības prioritātes.

Turpmākā sadarbība būs **jāpielāgo partneru dažādažādam nodrošinājumam un vajadzībām**, un tā būs vērsta uz atsevišķiem prioritāriem mērķiem: i) masveida atjaunojamo energoresursu ieviešana un tīra ūdeņraža ražošana, dodot ieguldījumu centienos līdz 2030. gadam ES kaimiņvalstīs panākt vismaz 40 gigavatu elektrolīzeru jaudu, ii) spēcīgāks elektroenerģijas

⁴⁴ Piemēram, Savienības Vidusjūrai Pētniecības un inovācijas reģionālā platforma, kas turpmāko gadu sadarbībai par galvenajām prioritātēm ir noteikusi klimata pārmaiņas un atjaunojamos energoresursus.

⁴⁵ Starptautiskā ilgtspējīga finansējuma platforma ilgtspējīga finansējuma jomā.

sistēmu starpsavienojums⁴⁶, iii) energoefektivitātes centieni un pasākumi, īpašu uzmanību pievēršot ēkām un ierīcēm, v) politika saistībā ar difūzām metāna emisijām, kas rodas fosilo kurināmo ieguves, transportēšanas un izmantošanas rezultātā, saskaņā ar ES metāna stratēģijā noteikto sistēmu.

Resursefektivitāte, cīņa pret piesārņojumu un bioloģiskā daudzveidība

Nemot vērā urbanizācijas tendences, bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, cita starpā atmežošanu un zemes degradāciju, dzīvotņu izzušanu un sadrumstalotību, pieaugošo jūras un zemes piesārņojumu un klimata pārmaiņu ietekmi uz resursiem, jo īpaši ūdens pieejamību, mēs ierosinām koncentrēties uz **pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību** — gan jūras, gan sauszemes, gan dzīvnieku un augu, kā arī uz **ilgtspējīgu ūdens resursu apsaimniekošanu**, ieskaitot notekūdeņu attīrīšanu, ūdens atkalizmantošanu un efektīvu ūdens izlietojumu.

Gaisa piesārņojums ir plaši izplatīta problēma visā reģionā, jo īpaši blīvi urbanizētās piekrastes teritorijās, kur gaisā ir augsta rūpniecības un transporta nozarēs radīto emisiju koncentrācija, turklāt piesārņotāji uzkrājas arī jūrā. Tas būtiski ietekmē veselību, vidi un ar jūru saistītos saimnieciskās darbības veidus, ieskaitot zvejniecību un tūrismu.

Atbalsta pasākumi ietvers informētības veicināšanas un izglītības pasākumus, kuru mērķis ir novērst neregulētu atkritumu apglabāšanu, veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, tādu modernu iekārtu izveidi, kas nodrošinātu pārstrādi un drošu atkritumu apglabāšanu, un likumdošanas, fiskālo un institucionālo sistēmu reformu ar mērķi samazināt dažādus piesārņojuma veidus, kā arī ilgtspējīgu zemes izmantošanas plānošanu un apsaimniekošanu. ES turpinās sadarboties ar reģiona valstīm Barselonas konvencijas kontekstā, lai veiktu pasākumus jo īpaši jūras transporta radīto emisiju līmeņu samazināšanai, lai Vidusjūru noteiktu par emisijas kontroles zonu.

Ilgtspējīgas pārtikas sistēmas

Tiks stiprināta sadarbība nolūkā panākt pāreju uz **ilgtspējīgām pārtikas sistēmām**, kas ietver ilgtspējīgu lauksaimniecības un zvejniecības pārvaldību, kā arī dabisko ražošanas faktoru saglabāšanu, lai stiprinātu pārtikas nodrošinājumu. Tā var ietvert tehnisko zināšanu sniegšanu lauksaimniecības un zilās ekonomikas politikas formulēšanā, atbalstu agroekoloģijai un gudras lauksaimniecības un akvakultūras koncepciju veicināšanu. Būtu jāpalielina atbalsts tirgu reģionālai integrācijai saskaņā ar AfCFTA un Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas (GFCM) satvaru⁴⁷ zivsaimniecības un akvakultūras jomā, tai skaitā jāattīsta pārtikas produktu vērtības ķēdes kontinentālā līmenī.

⁴⁶ Elektrotīklu starpsavienojumu Vidusjūras 2020. gada ģenerālplānā ir noteikti 15 potenciāli starpsavienojumu projekti un izvērtētas to izmaksas un ieguvumi.

⁴⁷ <http://www.fao.org/gfcm/about/en/>.

Rīcības punkti: zaļā pārkārtošanās: klimatnoturība, vide un enerģētika

- Kopīgi centieni optimizēt mērķus, pārejot uz zaļo izaugsmi un izstrādājot vai stiprinot saskaņotus, sasniedzamus un izmērāmus klimatrīcības pasākumus, kas noteikti saskaņā ar NND un NPP gan reģionālā, gan divpusējā līmenī.
- Pastiprināt kopīgu stratēģisku sadarbību, lai atbalstītu tādas finanšu sistēmas attīstību, kas atbalsta ilgtspējīgu izaugsmi un ieguldījumus klimatnoturībā, izmantojot reģionālu iniciatīvu par ilgtspējīgu finansējumu sadarbībā ar SFI.
- Pastiprināt divpusējo sadarbību un sniegt mērķorientētu palīdzību, lai atbalstītu liela mēroga ieguldījumus atjaunojamo energoresursu un tīra ūdeņraža ražošanā gan vietējam patēriņam, gan eksportam. Saskaņā ar stratēģiju “No lauka līdz galdam”⁴⁸ atbalstīt ilgtspējīgu pārtikas sistēmu izstrādi, ieguldījumus tajās un ieviešanu, sākot no ražošanas līdz pat patēriņam, īpašu uzmanību pievēršot pārtikas nekaitīgumam, augu un dzīvnieku veselībai un labturībai, arī lai gādātu par reģionālo pārtikas nodrošinājumu.
- Veicināt iniciatīvas atkritumu apsaimniekošanas jomā, ieskaitot pārtikas izšķērdēšanu un jūras piedrazojumu.
- Atbalstīt bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un atjaunošanu, kas ietver efektīvu un labi pārvaldītu piekrastes un jūras aizsargājamo teritoriju tīklu izveidi.
- Atbalstīt emisiju samazināšanas centienus, jo īpaši jūras un piekrastes vidē, ūdenī un gaisā.
- Veicināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu kā pamatu pārejas panākšanai uz aprites ekonomiku.

Īstenošana

ES izmantos visus savus instrumentus, lai nodrošinātu efektīvu, lietderīgu, ātru un pielāgotu jaunās Vidusjūras reģiona programmas ieviešanu. To darot, tiks ņemta vērā reģiona daudzveidība, intereses un vajadzības. Politikas dialogs ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām joprojām būs sadarbības stūrakmens. Īpaša uzmanība būs pievērsta vietējam līmenim, lai nodrošinātu sadarbības ietekmes atbilstošu ģeogrāfisko sadalījumu.

Nepārtraukts un uz nākotni vērsts dialogs starp ES un tās partneriem **nodrošinās abpusēji izdevīgu partnerību un līdzatbildību**, ņemot vērā sociālo dinamiku un izaicinājumu un reformu ietekmi. Mēs tieksimies veidot individuāli pielāgotas, integrētas daudznazaru sadarbības, tirdzniecības un ieguldījumu paketes un platformas, kas ir ticama atbildes rīcība uz partneru un ES vajadzībām. **ES finansiālā atbalsta līmenis būs proporcionāls katra partnera ambīcijām un saistībām** attiecībā uz kopīgām vērtībām, reformu programmu, arī attiecībā uz pārvaldību, un to īstenošanu.

⁴⁸

Stratēģija “No lauka līdz galdam” (COM(2020) 381).

Ievērojami pastiprināts politiskais dialogs **palīdzēs veidot kopīgu izpratni ar dienvidu kaimiņreģiona partneriem**. Šajā sakarā mēs ierosinām regulāras sanāksmes ārlietu un nozaru ministru, kā arī vecāko amatpersonu līmenī, un vajadzības gadījumā varētu sasaukt valstu un valdību vadītāju sanāksmes. Pastiprināta koordinācija uzlabos nostāju saskaņošanu divpusējā un daudzpusējā līmenī.

Turpināsies centieni uzlabot reģionālo, apakšreģionālo un starpreģionālo sadarbību. Neaizstājama loma joprojām ir Savienībai Vidusjūrai. Pie tam apakšreģionu sadarbība ir pielāgota dažādu Vidusjūras apakšreģionu un citu reģionu īpatnībām. Turklāt efektīvai pieejai būs nepieciešama plašāka sadarbība ar kaimiņvalstīm un reģioniem. Tādēļ ir svarīga starpreģionālā dimensija. Mums jāuzlabo Ziemeļāfrikas un Subsahāras Āfrikas sadarbība, veidojot to kā trīspusēju sadarbību ar ES. Ir arī jāstiprina saskaņotība starp ES darbībām ar Ziemeļāfrikas partneriem, un pārējo Āfrikas kontinentu. Tāpat svarīga ir starpreģionu sadarbība ar Persijas līča un Sarkanās jūras reģioniem. Būtiska būs ciešāka sadarbība ar reģionālajiem dalībniekiem un organizācijām, jo īpaši Arābu valstu līgu, Āfrikas Savienību un attiecīgajām apakšreģionālajām grupām. Būtu jāizpēta pragmatiskas iniciatīvas, kuru pamatā ir mainīga ģeometrija, lai atbalstītu tos, kuri vēlas turpināt sadarbību kopīga Vidusjūras reģiona labuma vārdā. Mēs izvēršīsim **diplomātiskos centienus klimata un enerģētikas jomās** gan divpusējā, gan reģionālā līmenī.

ES sadarbībā ar partnervalstīm galvenie instrumenti būs NDICI un EFIA+. Visas darbības tiks īstenotas saskaņā ar principu “vispirms politika”. ES veicinās kopīgu plānošanu un Eiropas komandas (*Team Europe*) iniciatīvas uz vietas, balstoties uz veiksmīgo pieredzi, kāda gūta, globālā līmenī reaģējot uz Covid-19 pandēmiju. ES rosinās ES dalībvalstis, Eiropas attīstības aģentūras un finansēšanas iestādes, kā arī citus līdzekļu devējus kopīgi ar partnervalstīm izstrādāt saskaņotas un papildinošas pieejas nozaru prioritātēm. Arī gaidāmā Eiropas finanšu arhitektūra attīstībai palīdzēs ES darīt visu iespējamo šajā jomā.

Jaunā Vidusjūras reģiona programma veidos pamatu divpusēju politisko satvaru izstrādei, par kuriem panākta kopīga vienošanās ar partneriem⁴⁹, un daudzgadu plānošanai saskaņā ar NDICI laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam, balstoties uz konsultācijām ar partnervalstīm un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām. Pieredze, kas gūta, īstenojot iepriekšējās kaimiņattiecību politikas programmas, palīdzēs turpmākās darbības padarīt mērķtiecīgākas. Šā procesa atvieglošanā liela nozīme būs ES delegācijām.

NDICI satvarā izveidotais Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai plus (EFIA+) un tā novatoriskā finanšu arhitektūra palīdzēs **piesaistīt privātā sektora ieguldījumus** sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku (EIB), Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB), dalībvalstu attīstības bankām un starptautiskajām finanšu iestādēm.

⁴⁹

Kopīgi dokumenti, partnerību prioritātes vai līdzvērtīgi akti ir dokumenti, ar ko nosaka kopīgi pieņemtas politisko un ekonomisko reformu programmas un saistītos īstenošanas rīkus. Kopīgie dokumenti arī turpmāk tiks izmantoti, lai veidotu ārējo palīdzību saskaņā ar ES daudzgadu finanšu shēmu 2021. —2027. gadam.

Turklāt turpmāka integrācija un apmaiņa starp abiem Vidusjūras krastiem tiks panākta, turpinot rosināt un veicināt partneru līdzdalību ES programmās laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam.

ES arī stiprinās savus stratēģiskos paziņojumus, lai uzlabotu izpratni par pasākumiem, kas tiek veikti saskaņā ar jauno Vidusjūras reģiona programmu. Komisija un Augstais pārstāvis sadarbosies ar mūsu partneriem, lai izveidotu stabilāku un veicinošāku satvaru vārda brīvībai un atbalstītu veselīgu informācijas vidi. Kā būtisks šādas pieejas aspekts tiks saglabāta dezinformācijas un nepatiesas informācijas apkarošanas pasākumu īstenošana⁵⁰. ES un tās partneriem būtu arī jānodrošina atbilstoša mūsu politiskās iesaistīšanās un sadarbības darbību pamanāmība vietējā līmenī, cita starpā izmantojot informatīvos pasākumus un publiskās diplomātijas iniciatīvas.

Visbeidzot, šī Vidusjūras reģiona programma noteiks mūsu politiku attiecībā uz reģionu, un ES regulāri novērtēs panākto progresu.

⁵⁰ Balstoties uz kopīgo rīcības plānu dezinformācijas novēršanai (2018. gada 5. decembris), Eiropas Demokrātijas rīcības plānu (COM/2020/790) un pieredzi, kas gūta, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, Eiropas stratēģiskās komunikācijas centieni sakņosies Eiropas vērtībās un principos.